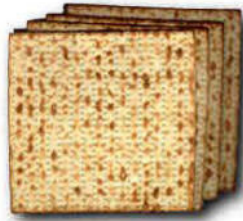

משנה תורה להרמב"ם ♦ הלכות חמץ ומצה ♦ פרק ז

ד] וצריך להתחיל בגנות, ולסוּס בַשָּׁבַח .
כיצד : מתחיל ומספר שבִּתְחִלָּה הִיוּ אֲבוֹתֵינוּ
בִּימֵי תֵרַח וּמִלְפָּנָיו, כּוֹפְרִים וְטוֹעִין אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וְרוֹדְפֵי עֲבוּדָה זָרָה ; וּמְסִים בְּדַת הָאֱמֶת,
שֶׁקֶרְבָּנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֵה, וְהַבְדִּילֵנוּ מִן
הַתּוֹעִים, וְקֶרְבָּנוּ לְיַחֲוֹדוֹ . וְכֵן מִתְחִיל וּמוֹדִיעַ
שֶׁעֲבָדִים הֵינּוּ לַפְּרַעַה בְּמִצְרַיִם, וְכָל הַרְעָה
שֶׁגָּמְלוּנוּ ; וּמְסִים בְּנִסִּים וְנִפְלְאוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לָנוּ,
וּבַחֲרוּתֵנוּ . וְהוּא שֶׁיִּדְרֹשׁ מֵאֲרָמֵי אֲבִי
(דברים כו, ה). עַד שֶׁיִּגְמֹר כָּל הַפְּרָשָׁה ; וְכָל
הַמוֹסֵף וּמֵאֲרִיךְ בְּדֵרֶשׁ פְּרָשָׁה זוֹ, הֵרִי זֶה
מִשְׁבָּח.

ה] כָּל מִי שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֱלוּ בְּלִיל
חֲמִשָּׁה עָשָׂר, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ ; וְאֵלוּ הֵן פְּסַח,
מִצָּה, וּמְרוֹרִים : פְּסַח, עַל שֵׁם שֶׁפְּסַח הַמָּקוֹם
בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמָר
וְאִמְרַתֶּם זָבַח פְּסַח הוּא לֵה' (שמות יב, כז) ;
מְרוֹרִים, עַל שֵׁם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי
אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם ; מִצָּה, עַל שֵׁם שֶׁנֶּאֱמָר .
וּדְבָרִים הָאֵלוּ כֻּלּוֹ, הֵן הַנִּקְרָאִין הַגְּדָה.

ו] בְּכָל דוֹר וָדוֹר, חֲנִיב אָדָם לַהֲרָאוֹת אֶת עַצְמוֹ
כְּאֵלוּ הוּא בְּעַצְמוֹ יֵצֵא עֵתָה מִשְׁעֲבוֹד מִצְרַיִם ,
שֶׁנֶּאֱמָר וְאוֹתֵנוּ, הוֹצֵיא מִשֵּׁם (דברים ו, כג). וְעַל
דָּבָר זֶה צָוָה בַּתּוֹרָה, וְזָכַרְתָּ, כִּי עֶבֶד הֵייתָ,
כְּלוּמַר כְּאֵלוּ אֲתָה בְּעַצְמְךָ הֵייתָ עֶבֶד, וְיֵצֵאתָ
לַחֲרוּת וְנִפְדִּיתָ.

ז] לְפִיכֵךְ כְּשֶׁסּוֹעֵד אָדָם בְּלִילָה הַזֶּה, צָרִיךְ
לְאָכַל וּלְשִׁתּוֹת וְהוּא מִסֵּב דְּרַךְ חֲרוּת . וְכָל אֶחָד
וְאֶחָד, בֵּין אֲנָשִׁים בֵּין נָשִׁים, חֲנִיב לְשִׁתּוֹת בְּלִילָה

א] מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁלַּתּוֹרָה לְסַפֵּר בְּנִסִּים וְנִפְלְאוֹת
שֶׁנַּעֲשׂוּ לְאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, בְּלִיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר
בְּנִסּוֹן שֶׁנֶּאֱמָר זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאתֶם
(שמות יג, ג), כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת
(שמות כ, ז). וּמִנֵּיין שֶׁבְּלִיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר? תִּלְמַד
לוֹמַר וְהַגְּדַת לְבָנֶיךָ, בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר : בְּעִבּוֹר
זֶה בְּשַׁעַה שֵׁשׁ מִצָּה וּמְרוֹר מִנְּחִים לְפָנֶיךָ.

ב] וְאִף עַל פִּי שֶׁאִין לוֹ בֶן, אִפְלוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים,
חֲנִיבִים לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם ; וְכָל הַמֵּאֲרִיךְ
בְּדְבָרִים שֶׁאֲרָעוּ וְשֶׁהָיוּ, הֵרִי זֶה מִשְׁבָּח . מִצָּוָה
לְהוֹדִיעַ לְבָנִים, וְאִפְלוּ לֹא שָׁאָלוּ שֶׁנֶּאֱמָר וְהַגְּדַת
לְבָנֶיךָ, לְפִי דַעְתּוֹ שֶׁלְּבֶן, אֲבִיו מִלְּמַדּוֹ . כִּיצַד :
אִם הִיָּה קָטָן אוֹ טַפֵּשׁ, אוֹמֵר לוֹ, בְּנִי, כְּלָנוּ הֵינּוּ
עֲבָדִים כְּמוֹ שֶׁפָּחָה זֶה אוֹ כְּמוֹ עֶבֶד זֶה בְּמִצְרַיִם,
וּבְלִילָה הַזֶּה פָּדָה אוֹתֵנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְיֵצְאוּנוּ לַחֲרוּת ; וְאִם הִיָּה הֵבֶן גְּדוֹל וְחָכָם
מוֹדִיעוּ מַה שֶׁאֲרָע לָנוּ בְּמִצְרַיִם, וְנִסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ
לָנוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ : לְפִי דַעְתּוֹ שֶׁלְּבֶן.

ג] וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שְׁנוּי בְּלִילָה הַזֶּה כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ
הַבָּנִים וְיִשְׁאָלוּ וְיִאֲמָרוּ, מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה
מִכָּל הַלֵּילוֹת, עַד שֶׁיִּשְׁיָב לָהֶם וְיִאֲמַר לָהֶם, כֵּן
וְכֵן אֲרָע וְכֵן וְכֵן הִיָּה. וְכִיצַד מִשְׁנָה? מַחֲלַק
לָהֶם קְלִיּוֹת וְאֶגוּזִים וְעוֹקְרִים הַשְּׁלַחַן מִלְּפָנֶיהֶם
קָדָם שֶׁיֵּאָכְלוּ, וְחוֹטְפִין מִצָּה זֶה מִיַּד זֶה,
וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים הָאֵלוּ . אִין לוֹ בֶן, אֲשֵׁיתוּ
שׂוֹאֲלָתוֹ ; אִין לוֹ אִשָּׁה שׂוֹאֲלִין זֶה אֶת זֶה מַה
נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה, וְאִפְלוּ הִיוּ כְּלָן
חֲכָמִים . הִיָּה לְבָדוֹ, שׂוֹאֵל לַעֲצוּמוֹ מַה נִּשְׁתַּנָּה
הַלֵּילָה הַזֶּה.

חרות, ולא יצא ידי ארבעה כוסות. ואם שתה מפל כוס מהן רבו, יצא.

י כל כוס וכוס מארבעה כוסות האלו, מברך עליו ברכה בפני עצמו. וכוס ראשון, אומר עליו קדוש היום; כוס שני, קורא עליו את ההגדה; כוס שלישי, מברך עליו ברכת המזון; כוס רביעי, גומר עליו את ההלל, ומברך עליו ברכת השיר. ובין הכוסות האלו אם רצה לשתות, שותה; בין שלישי לרביעי, אינו שותה.

יא החרסת מצנה מדברי סופרים, זכר לטיט שהיו עובדין בו במצרים. וכיצד עושין אותה? לוקחין תמרים או גרורות או צמוקין וכיוצא בהן, ודורסין אותן, ונותנין לתוכן חמץ ומתבלין אותן בתבלין כמו טיט בתבון; ומביאין אותן על השלחן, בליל הפסח.

יב אכילת מרור אינה מצנה מן התורה בפני עצמה, אלא תלויה היא באכילת הפסח, שמצות עשה אחת לאכל בשר הפסח, על מצה ומרורים. ומדברי סופרים, לאכל המרור לבדו בלילה זה, אפלו אין שם קרבן פסח.

יג מרורים האמורים בתורה, הן החזרת והעלשין והתמכה והחרחבונה והמרור; כל אחד מחמשת מיני ירק אלו, נקרא מרור. ואם אכל מאחד מהן או מחמשתן כזית, יצא והוא שיהיו לחיו ויוצאין בקלח שלחן אפלו יבש. ואם שלקו, או כבשו, או בשלו אין יוצא בהן.

הזה, ארבעה כוסות שליו, אין פחות מהן; ואפלו עני המתפרנס מן הצדקה, לא יפחתו לו מארבעה כוסות: שעור כל כוס מהן, רביעית.

ח אפלו עני שבישראל, לא יאכל עד שיסב. אשה אינה צריכה הסבה; ואם אשה חשובה היא, צריכה הסבה. ובו אצל אביו והשמש בפני רבו, צריכין הסבה; אבל תלמיד בפני רבו, אינו מסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסבת ימין, אינה הסבה; וכך המסב על ערפו, או על פניו אין זו הסבה. ואימתי צריכין הסבה בשעת אכילת כזית מצה, ובשתית ארבעה כוסות האלו. ושאר אכילתו ושתיתו אם הסב, הרי זה משבח; ואם לאו, אינו צריך.

ט ארבעה כוסות האלו צריך למזג אותן, כדי שתהיה שתיה ערבה: הכל לפי היין, ולפי דעת השותה; ולא יפחת בארבעתו, מרביעית יין חי. שתה ארבעה כוסות אלו מיין שאינו מזוג יצא ידי ארבעה כוסות, ולא יצא ידי חרות. שתה ארבעה כוסות מזוגין בבת אחת יצא ידי

חג כשר ושמח

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by
Dr. Bernard & Robin Cohen, Milwaukee